

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมแปรรูปและผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำในประเทศไทยเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมประเภทกิจการผลิตอาหารเพื่อการส่งออกที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี จากรายงานการส่งออกเปรียบเทียบในปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2548 พบว่า มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 159,488.1 ล้านบาท เป็น 179,252 ล้านบาท หรือเฉลี่ย 3 ปี มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.39 (ศูนย์สารสนเทศอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2546-2548) ส่งผลให้มีแรงงานเข้าทำงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวสูงขึ้น ดังรายงานแนวโน้มดัชนีแรงงานของอุตสาหกรรมแปรรูปและผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ ในปี พ.ศ. 2547 มีดัชนีแรงงานเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ร้อยละ 6.2 (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2546-2547) อุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมแปรรูปและผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ กระบวนการผลิตมีการใช้แรงงานคนร่วมกับเครื่องจักรขนาดใหญ่และอุปกรณ์ของมีคม ทำให้พนักงานมีโอกาสเสี่ยงที่จะได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน (Booranaprapruck, 2003; U. S. Department of Labour, 2006) จากรายงานการประสบอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงานสูงสุด 10 อันดับแรก ในปี พ.ศ. 2545-2548 พบผู้ประสบอุบัติเหตุในอุตสาหกรรมประเภทกิจการผลิตอาหารมากเป็นอันดับสองรองจากประเภทกิจการก่อสร้าง โดยมีอัตราผู้ประสบอุบัติเหตุอยู่ระหว่าง 54-60 ต่อ 1,000 รายของผู้ประสบอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงานทั้งหมด (สำนักงานกองทุนเงินทดแทน, 2546-2548) เมื่อพิจารณาความรุนแรงของการประสบอุบัติเหตุในอุตสาหกรรมดังกล่าว พบว่า ในปี พ.ศ. 2548 มีการประสบอุบัติเหตุที่ทำให้ถึงขั้นเสียชีวิต 2 ต่อ 1,000 ราย สูญเสียอวัยวะบางส่วน 13 ต่อ 1,000 ราย และหยุดงานเกิน 3 วัน 307 ต่อ 1,000 ราย โดยการประสบอุบัติเหตุดังกล่าวเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ตกจากที่สูง หกล้ม/ ลื่นล้ม วัตถุหรือสิ่งของกระแทก/ชน วัตถุหรือสิ่งของตัด/บาด/ตำแทง เป็นต้น (สำนักงานกองทุนเงินทดแทน, 2548) ซึ่งสถิติดังกล่าวยังสูงกว่าเป้าหมายของกระทรวงแรงงานที่กำหนดไว้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ว่าอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานต้องไม่เกิน 7.29 ต่อ 1,000 ราย (กระทรวงแรงงาน, 2548) และจากการศึกษาในโรงงานผลิตอาหารกระป๋องแห่งหนึ่งในเขตปริมณฑล พบว่า ขั้นตอน

ของกระบวนการผลิตที่เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนการบรรจุ ร้อยละ 19.66 รองลงมา คือ ขั้นตอนการปิดฉลากและบรรจุกล่อง ร้อยละ 18.15 การตัดแต่งวัตถุดิบ ร้อยละ 16.44 และการตัดแต่งทำความสะอาดวัตถุดิบ ร้อยละ 14.37 (Booranaprapruck, 2003) จากข้อมูลข้างต้น ทำให้อุตสาหกรรมประเภทกิจการผลิตอาหารถูกจัดเป็นหนึ่งใน 16 สถานประกอบการที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน (กระทรวงแรงงาน, 2546) สะท้อนให้เห็นว่าพนักงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมประเภทกิจการผลิตอาหารมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบหรือการสูญเสียตามมาได้

ผลกระทบของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานที่เกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งด้านสุขภาพและเศรษฐกิจต่อพนักงาน สถานประกอบการกิจการและรัฐบาล โดยผลกระทบต่อพนักงานจะทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกาย พิการ สูญเสียสมรรถภาพในการทำงาน ถ้ารุนแรงมากอาจถึงขั้นเสียชีวิตและก่อให้เกิดการขาดรายได้ในครอบครัว (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2542) ส่วนผลกระทบต่อสถานประกอบการ เป็นการสูญเสียค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้ที่ประสบอุบัติเหตุสำหรับค่ารักษาพยาบาล ค่าทำขวัญ ค่าชดเชยการหยุดงาน สูญเสียเวลาในการซ่อมแซมเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่เสียหายส่งผลให้ปริมาณการผลิตลดลง สูญเสียเวลาในการฝึกอบรมหรือสอนพนักงานใหม่ทดแทน (วิทยา อยู่สุข, 2544) นอกจากนี้สถานประกอบการต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเงินทดแทนเพื่อเป็นเงินชดเชยให้แก่พนักงานที่ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 เพิ่มขึ้น (สำนักงานกองทุนเงินทดแทน, 2549) สำหรับผลกระทบต่อรัฐบาล หรือกองทุนเงินทดแทนทำให้ต้องจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ที่ประสบอุบัติเหตุ ดังสถิติการจ่ายเงินทดแทนในช่วงปี พ.ศ. 2543 จำนวน 1,256.81 ล้านบาทและเพิ่มขึ้นเป็น 1,490.19 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2547 (สำนักงานกองทุนเงินทดแทน, 2536-2547)

จากผลกระทบดังกล่าวกระทรวงแรงงานจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในการกำหนดมาตรการในการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยยึดหลักแผนยุทธศาสตร์กระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2548-2551 มาเป็นแนวทางในการลดอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยมีเป้าหมายลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานไม่เกิน 7.29 ต่อ 1,000 ราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 (กระทรวงแรงงาน, 2548) โดยทั่วไปมาตรการในการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานมักจะใช้หลักของ 3E คือ ด้านวิศวกรรมศาสตร์ (engineering) เช่น การออกแบบเครื่องจักร/เครื่องมือให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน ด้านกฎหมายข้อบังคับ (enforcement) เช่น การกำหนดวิธีการทำงานอย่างปลอดภัยและมาตรการที่ใช้ในการควบคุมบังคับ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน และด้านการศึกษา (education) เช่น การให้ความรู้หรือการฝึกอบรมแก่พนักงานในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน (วิฑูรย์ สิมะโชติ และวีรพงษ์ เกลิมจิระรัตน์, 2548) อย่างไรก็ตามมาตรการออกแบบความปลอดภัยของ

เครื่องจักร/เครื่องมือให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน การกำหนดกฎข้อบังคับในการทำงานหรือการให้ความรู้แก่พนักงานในการทำงานอย่างปลอดภัย อาจไม่เพียงพอหากพนักงานยังไม่มี ความเข้าใจ ไม่ตระหนักถึงปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน และไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้พนักงานมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ (วิทยา อยู่สุข, 2544)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญมี 2 ประการ ได้แก่ สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย (unsafe condition) และการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (unsafe act) (Heinrich, 1959) สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพเครื่องจักร/อุปกรณ์และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งพบร้อยละ 6-16 ของสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ (Salminen & Tallberg, 1996) ส่วนการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีแนวโน้มอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บหรือความเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สิน (World Health Organization [WHO], 2001) จากการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่า ในประเทศออสเตรเลีย ปี ค.ศ. 1982-1984 พฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานถึงร้อยละ 95 ของสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด (Williamson & Feyer as cited in Seo, 2005) และในประเทศฟินแลนด์ระหว่าง ปี ค.ศ. 1985-1990 พบว่า สาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานเกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานถึงร้อยละ 84-94 ของสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด (Salminen & Tallberg, 1996) จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานเกิดได้จากสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยและการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานโดยสาเหตุหลักที่สำคัญของการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงาน

พฤติกรรมเสี่ยง (risk behaviors) ต่อการเกิดอุบัติเหตุ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของบุคคลที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานและเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ การทำงานโดยไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การใช้เครื่องจักร/อุปกรณ์ที่ไม่ถูกวิธี และการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยในการทำงาน (Geller, 2000) จากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่ไม่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานสูงเป็น 1.31 เท่าเมื่อเทียบกับพนักงานที่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (จำเนียร มูลเทพ, 2546) หรือการทำงานที่ใช้อุปกรณ์ของมีคมโดยไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานร้อยละ 49.2 (ธารทิพย์ มหาวนา, 2543) ด้านพฤติกรรมจากการใช้เครื่องจักร/อุปกรณ์ที่ไม่ถูกวิธี มีการศึกษาพบว่าพนักงานที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่ไม่ถูกวิธี มีความเสี่ยงที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานสูงเป็น 1.24 เท่าเมื่อ

เทียบกับพนักงานที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่ถูกต้องวิธี (จำเนียร มูลเทพ, 2546) นอกจากนี้การขาดการตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องจักรก่อนการปฏิบัติงานและขาดการบำรุงรักษาเครื่องจักร หรือใช้เครื่องจักรที่ชำรุด (นฤมล เกตุทิม, 2542; สุบงกช เครื่องคำ, 2545; Linda, 1996) รวมทั้งการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยในการทำงาน เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้เช่นกัน มีการศึกษาพบว่า พนักงานที่ไม่ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยในการทำงานมีความเสี่ยงที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานเป็น 2.50 เท่าเมื่อเทียบกับพนักงานที่ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยในการทำงาน (หทัยทิพย์ จูทองและจิรายุวัฒน์ ชัยพานิชกุล, 2547) จะเห็นได้ว่าสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานนั้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงาน ในการศึกษาที่ผ่านมาักประเมินโดยใช้แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามบริบทลักษณะการทำงานแต่ละประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกับบริบทลักษณะการทำงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุ (ศิริลักษณ์ คงสัตยกุล, 2546; Garcia, Boix, & Canosa, 2004; Rundmo, Hestad & Ulleberg, 1998; Seo, 2005) อย่างไรก็ตามเมื่อทราบถึงพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวแล้ว การที่จะลดหรือควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงที่ถูกต้องและเหมาะสมนั้น จำเป็นต้องทราบและเข้าใจถึงปัจจัยพื้นฐานหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน เป็นสถานการณ์หรือสิ่งที่จะก่อให้เกิดการกระทำหรือการปฏิบัติของพนักงานขณะทำงาน ที่มีแนวโน้มทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยหรืออุบัติเหตุ โดยทั่วไปการแสดงพฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ซึ่งเจเลอร์ (Geller, 2000) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านบุคคล เช่น ทักษะต่อการป้องกันอุบัติเหตุ ความพึงพอใจในงาน ในเชิงทฤษฎีกล่าวว่า ทักษะที่ดีต่อการป้องกันอุบัติเหตุ และมีความพึงพอใจในงานจะทำให้แนวโน้มของการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุลดลง (Geller, 2000) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า พนักงานที่มีทักษะต่อการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะทำงานว่าไม่สามารถป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ ทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน (ศิริลักษณ์ คงสัตยกุล, 2546) ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทำนายการทำงานที่ปลอดภัยพบว่า ทักษะที่ดีต่อการป้องกันอุบัติเหตุส่งผลให้พนักงานมีพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัย (Tomas, Melia & Oliver, 1999) และพนักงานที่ไม่มี ความพึงพอใจในงานว่างานที่ทำเป็นงานหนัก ส่งผลให้มีเวลาในการพักผ่อนน้อยลง มีแนวโน้มต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานสูง (Garcia et al., 2004) และการศึกษาปัจจัยเสี่ยงในการทำงานพบว่า พนักงานที่มีความพึงพอใจในงานระดับต่ำ ทำให้มีแนวโน้มต่อการเกิด

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานสูง (Rundmo et al., 1998) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน มาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและกฎระเบียบ ข้อบังคับในการทำงาน จากการศึกษาพบว่า พนักงานที่ทำงานล่วงเวลาหรือต้องแข่งกับเวลา มีโอกาสเสี่ยงต่อการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและเกิดความไม่สะดวกในการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกัน อันตรายส่วนบุคคลสูงกว่าพนักงานที่ไม่ได้ทำงานในลักษณะดังกล่าว 1.84 เท่า (Dembe, Erickson, Delbos & Banks, 2005; Harrington, 2001) นอกจากนี้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ระบุว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีอุณหภูมิสูง ส่งผลให้พนักงานมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดความไม่สะดวกหรือรำคาญต่อการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลสูงกว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานปกติถึง 5.03 เท่า (Swaen, Amelsvoort, Bultmann & Kant, 2003) จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้พนักงานมีแนวโน้มเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ดังนั้นการหาแนวทาง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานในการป้องกันและลดอัตราการ เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน จึงจำเป็นจะต้องมีการประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยในการประเมินปัจจัยดังกล่าวขึ้นอยู่กับแนวคิดและรูปแบบของ แต่ละการศึกษา ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ต้องสร้างขึ้นตามบริบทลักษณะการทำงานที่ทำการศึกษา (นฤมล เกตุทิม, 2542; Dembe et al., 2005; Rundmo et al., 1998)

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของภาคใต้ตอนล่าง และเป็นแหล่งที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ อุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกในจังหวัด สงขลาส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง และห้องเย็นและอุตสาหกรรมจากยางพาราและผลิตภัณฑ์ยาง โดยมีจำนวนอุตสาหกรรมอาหาร ทะเลบรรจุกระป๋องตั้งอยู่จำนวน 3 โรงงานและมีกระบวนการทำงานตั้งแต่ขั้นตอนการตรวจสอบ คุณภาพวัตถุดิบจนถึงการปิดฉลากและบรรจุกล่อง ซึ่งมีจำนวนพนักงานทั้งหมด 10,161 คน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา, 2549) จากสถิติการประสบอุบัติเหตุจากการทำงานของ จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2546 – 2548 พบว่า อุตสาหกรรมประเภทกิจการผลิตอาหารทั้งหมดมี อัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานจำนวน 166, 195 และ 173 ต่อ 1,000 ราย ของผู้ที่ประสบ อุบัติเหตุทั้งหมดตามลำดับ และเป็นอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมผลิตยาง (สำนักงาน ประกันสังคมจังหวัดสงขลา, 2548) โดยสถิติดังกล่าวสูงกว่าเป้าหมายของกระทรวงแรงงานที่ กำหนดไว้ตามแผนยุทธศาสตร์ การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะขั้นตอนการคัดแยกวัตถุดิบ การคัดแยกทำความสะอาดวัตถุดิบ การบรรจุ และการปิดฉลากและบรรจุกล่อง เนื่องจากขั้นตอน ดังกล่าวมีการใช้แรงงานจำนวนมากและมีแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้สูง จากข้อมูล ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง มีอัตราการเกิด

อุบัติเหตุจากการทำงานสูง จากรายงานการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงาน ฉะนั้นการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานจะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุได้ ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะพยาบาลอาชีวอนามัยที่มีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ปลอดภัยแก่พนักงานและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน เล็งเห็นความสำคัญที่จะศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางการจัดบริการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน เพื่อป้องกันและลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องที่เหมาะสมกับสถานการณ์จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องเป็นอย่างไร และอยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องเป็นอย่างไร
3. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (descriptive correlation research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในพนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องที่มีจำนวนพนักงาน 200 คนขึ้นไป ในจังหวัดสงขลา จำนวน 366 ราย ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2550

นิยามศัพท์

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของพนักงานในอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องที่มีแนวโน้มทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ การทำงานโดยไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การใช้เครื่องจักร/อุปกรณ์ที่ไม่ถูกวิธีและการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของความปลอดภัยในการทำงาน ประเมินโดยใช้แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของโซล (Seo, 2005) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

อุบัติเหตุจากการทำงาน หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติงานของพนักงานที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บของร่างกาย และทรัพย์สินเสียหาย

เหตุการณ์เกือบจะเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติงานของพนักงานแต่ไม่มีการบาดเจ็บของร่างกายและไม่มีทรัพย์สินเสียหาย เช่น การเดินสะดุดวัตถุ การลื่นแต่ไม่ล้ม การถูกชนหรือการกระแทกโดยไม่ได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ หมายถึง สถานการณ์หรือสิ่งนี้อาจก่อให้เกิดการกระทำหรือการปฏิบัติของพนักงานขณะทำงานที่มีแนวโน้มทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน ประเมินโดยใช้แบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามทัศนคติต่อการป้องกันอุบัติเหตุ ความพึงพอใจในงานและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของรัดโม เฮสตาและอัลลิเบอร์ก (Rundmo, Hestad & Ulleberg, 1998) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ทัศนคติต่อการป้องกันอุบัติเหตุและความพึงพอใจในงาน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ทัศนคติต่อการป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่ถูกกระตุ้นด้วย
อารมณ์ความรู้สึกและทำให้บุคคลพร้อมที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยหรือ
อุบัติเหตุจากการทำงาน

ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อลักษณะงานที่ทำอยู่
ในปัจจุบัน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน มาตรการ
ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและกฎระเบียบข้อบังคับในการทำงาน

พนักงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในแผนก
การผลิตในขั้นตอนการตัดแต่งวัตถุดิบ การตัดแต่งทำความสะอาดวัตถุดิบ การบรรจุ และการปิด
ฉลากและบรรจุกล่องของอุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋องที่มีจำนวนพนักงาน 200 คนขึ้น
ไป ในจังหวัดสงขลา